СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДО... ГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVII. Ч. 41. Джерзи Сити, Н. Дж., второк, 19. лютого, 1929. VOL. XXXVII. No. 41. Jersey City, N. J., Tuesday, February 19, 1929. THREE CENTS.

ПРЕЗИДЕНТ КУЛИДЖ ВІДДАСТЬСЯ ЖУРНАЛІСТИЦІ

КАЖЕ, ЩО ТАКЕ ЗАНЯТТЄ БУДЕ НАЙБІЛЬШ ВІДПОВІДНИМ ДЛЯ НЬОГО, ЯК БУВШОГО ПРЕЗИДЕНТА.

ВАШИНГТОН, 18. лютого. — Зближається хвиля, коли президентови Кулиджови прийдеться покидати Білий Дім і попрощатися з урядом. Президент думає наразі вернути до свого скромного дому в Нортгемптон в стейті Месечусетз. Там він рішиться, що з собою далі почати. Не думає він принимати якоїсь з численних бизнесових оферт, бо найрадше посвятив би себе журналістиці. Деякі часописи предложили вже йому оферти. Кулидж мав би писати про державну адміністрацію. А практику має добру, бо знає стейтову леґіслятуру, а дотого був губернором і президентом.

ГУВЕР ВЕРТАЄ.

ЗА ТЕ ЙОГО КРИТИКУЮТЬ. КАЖУТЬ, ЩО ВІН НЕ ПОВИНЕН СИДІТИ У ВАШИНГТОНІ ПЕРЕД ОБНЯТТЄМ УРЯДУ.

МІЯМІ БІЧ, 18. лютого. — Вибраний президент Герберт Гувер вже відїхав до Вашингтону, перервавши вакації. З того приводу появилися ріжні коментарі. Кажуть, що важні справи змусили його вертати до столиці. Але назагал навіть лідери републиканської партії незадоволені з того повороту. Вони кажуть, що не випадає вибраному президентови сидіти в столиці, коли старий президент кінчить своє урядовання.

ВЧИНОК ЗБОЖЕВОЛІЛОГО.

ЗАСТРІЛИВ СИНА ДОГЕНІ, А ПОТІМ ВІДОБРАВ СОБІ ЖИТТЯ.

ЛОС ЕНДЖЕЛЕС, 18. лютого. — Г. Плонкет, секретар і товариш Едварда Лоренса Догені молодшого, збожеволів і в тім стані застрілив підчас конференції свого хлібодавця і приятеля, а потім впалив собі сам кулю в лоб.

Плонкет терпів від довшого часу на нервове потрясення, але ніхто не припускав, що він аж так небезпечно хорий, щоби міг допуститися такого вчинку. Ніхто не знає, що було безпосередною причиною такого нервового подразнення.

Едвард Л. Догені молодший є сином відомого з нафтових скандалів міліонера і нафтяра того самого імени, замотаного в підкуплювання бувшого секретаря Алберта Фола.

ВЖЕ ВЕСНА НАДІЙШЛА.

І ГАРНУ ПОГОДУ НАМ ПРИНЕСЛА.

НЮ ЙОРК, 18. лютого. — Місто й околиця зазнали весняного подуву. Десятки тисяч людей покинули в неділю місто і виїхали над море, або на поля, бо день був чудовий і сонце весняне.

ГЛЯДІТЬ НА СИГНАЛИ.

ГЕКЕНСЕК, Ню Джерзи, 18. лютого. — Ендру Барчія вертав з дітьми з церкви в Кінсбурґ, куди їздив, щоби приглянутися в католицькім костелі чудови, яке там мало показатися. По дорозі балакав про чудо, а не звернув уваги на сигнали. Надїхав тяґаровий поїзд і зачепив за автомобіль, кинувши ним до ріки. Четверо осіб згинуло на місці, а пяту відвезено непритомну до шпиталю.

СКІЛЬКИ ПОЖИРАЄ СПЕКУЛЯЦІЯ.

ВАШИНГТОН, 18. лютого. — Дирекція Федерального Резервового Банку оголосила звіт, в якім пояснює, чому вона взялася припинити біржеву спекуляцію. Рада доказує, що через спекуляцію знайшлася індустрія в дуже скрутнім положенню, бо не може дістати потрібних кредитів. На протязі останнього року спекулянти спотребували 250 міліонів долярів більше як минулого року. З кінцем минулого року ствердженo, що банк дав на спекуляцію в 1928 р. $1,882,000,000.

КІНО В ЛІТАКУ.

ШИКАҐО, 18. лютого. — Подорожні, котрі летіли з Мінеаполіс до Шикаґа, не нудилися, бо показувано їм по дорозі фільмові образи, а вони сиділи собі у вигідних фотелях і приглядалися образам, або дрімали. І навіть не счулися, як опинилися в Шикаґо.

ОРИҐІНАЛ ЧИ КОПІЯ?

ВЖЕ ТРИ ТИЖНІ НАД ТИМ ЗАСТАНОВЛЯЮТЬСЯ І НЕ МОЖУТЬ ВИРІШИТИ СПОРУ. А ХОДИТЬ ТУТ О ПОВАЖНУ СУМУ, $500,000.

НЮ ЙОРК, 18. лютого. — Миссис Ендрі Ган продала Інститутови Штук Красних в Канзас Сити образ, затитулований „Ля Бель Ферроньєр" за суму $250,000. Образ той походить зпід кисти славного італійського маляра Леонарда да Вінчі. Так каже Миссис Ган. Тепер її закидують, що це не є оригінальний образ, а тільки копія, бо оригінал находиться в музею в Люврі, в Парижі. Через той закид з боку знавця штуки Сера Джозефа Дювіна Інститут відмовився заплатити Миссис Ган умовлену ціну купна. Миссис Ган пізвала тепер Дювіна в суд, домагаючись відшкодування в сумі $500,000. Справа опинилася перед Супрім Кортом. Вже три тижні йде боротьба між ріжними знавцями о те, чи це оригінал чи копія, а тепер будуть пробувати пізнати образ при помочі промінів Рентгена.

БОЛІВІЯ ГРОМАДИТЬ ВІЙСЬКО.

БУЕНОС АЙРЕС, 18. лютого. — Доносять, що Болівія збирає більшу армію саме біля того місця, ізза якого повстав спір між нею і Параґваєм. Виходить, що не все виглядає так мирно, як пишуть.

МІСТО БЕЗ ПОЖИВИ.

СНІГИ ЗАСИПАЛИ ВСІ ДОРОГИ.

ДУРАНГО, 18. лютого. — Від 3. лютого годі було довезти поживу до цього міста, бо всі дороги були засипані снігом і вся комунікація була перервана. Доперва тепер починають добуватися до голодуючого міста.

БОЛЬШЕВИКИ СУДЯТЬ УКРАЇНСЬКИХ СЕЛЯН.

В Коростені на Волині відбулася розправа проти групи селян, яким закидають протибольшевицьку агітацію, непослух наказам властей й погранічне пачкарство. Пятьох підсудних засуджено на смерть, а прочих до тюрми від одного до сімох років.

ВИСУШЕННЯ СЕРЕДЗЕМНОГО МОРЯ.

Міланські і віденські часописи публікують плян німецького інжиніра Германа Серґля, який подав проєкт висушення частини Середземного моря між Італією, балканським півостровом і Африкою. Новий край, не покритий горами, ставби скарбницею збіжжа цілої Европи. Очевидно, що праця великанська для цілих поколінь, одначе не лежить вона поза границями можливости. Сам Серґель каже: План видається фантастичним, але його можна виконати.

ЖІНКИ У ЛЬВОВІ ВМИРАЮТЬ.

40-літня сторожиха на вул. Торосевича 4. Марія Семчишин хотіла скінчити самогубством у приступі нервового розстрою і випила отруйної „денатурки". — 18-літня робітниця Рузя Очеред скочила в самогубнім намірі з II. поверха після суперечки з братом.

СЕЛЯНИН, ЩО МАЄ ПРИВИДИ.

Є ним Іван Галак, 52-літній господар з Урича зі Скільщини. Від осени минулого року його навідують марева святих. Перше явилось йому, коли пас коні на леваді. Він побачив хоругву, хрест і св. Тайни, а в згуках небесних дзвонів почув пророцтво, що спатиме три дні. Так і сталось. Коли прокинувся після трох днів, почав по наказу нової неземної постаті будувати каплицю та катакомби. Йому помогли у цьому місцеві та околичні селяне. Люди зїзджаються з ріжних сіл і слухають Галака, який почуває себе покликаним проповідувати слово боже.

ЩО ТАКЕ СЛОВЯНИ?

В останнім числі румунського журналу „Нова Ромунія", видаваного французькою мовою, находимо пікантну статтю Жоржа Греціяно „Про етнічні меншости в Румунії". Послухайте: „У Румунії живуть такі Словяни: Поляки, Росіяни, Русини, Українці та Болгари... Молдавія була від віків у близьких звязках з Польщею і підпала під вплив її цивілізації. Підчас ріжних громадянських воєн, революцій і національних повстань у 19 віці численні польські еміґранти веміґрували на Буковину, Молдавщину і до Бесарабії. Звідси деякі румунські прізвища мають закінчення на „скі". Росіяни є з одного боку вірними підданими царя; вони виринули в 1812 р., коли Романови анектували цю багату провінцію, а з другого боку русифікованими Молдаванцями. Українці, що живуть здебільшого в околиці Хотина і звідти виеміґрували на Буковину, стали поселенцями в Бесарабії під насильними заходами ріжних царських урядів, які заступили ними румунських селян". Одним словом: Словяни це непорозуміння; чиста нація це Румуни.

ЕКСПЛЬОЗІЯ ГАЗОВОГО ЗБІРНИКА.

У газівні в північній частині міста Берліна експльодував газовий збірник. Сила вибуху була така страшна, що багато будинків знищено, а мешканці величезного району були викинені зі своїх ліжок. Від вибуху потріскали водопроводні труби. В близьких будинках виникла пожежа. Люди в страшному переляці тікали, куди попало. Підчас вибуху зістало більше сотки вбитих та покалічених.

ВБИВ СЕЛЯНИНА.

Побережник Комарницький з Кезини біля Станиславова застрілив селянина Василя Легена, який тікав з украденим з ліса деревом. Побережника арештовано.

ТЕМНА ХРОНІКА.

Дивну помсту на рідного батька придумав синок возьного V-тої гімназії у Львові, Ярош. Він украв із канцелярії директора 7 нових термометрів, щоби кинути підозріння на батька. Причина помсти: батько викинув синка з хати за те, що він крав раніше й інші речі. — Старим способом хотіли доробитися львівські торговці футер Лейзор Мунд і Герш Швімпер, проголосивши фальшиве банкроцтво, щоби не платити за набраний товар; цей старий спосіб завів їх до старого місця — вязниці.

НАЙБІЛЬШИЙ ПИСЬМЕННИК ЯПОНІЇ.

Японія має світлі літературні традиції. Найбільшим японським письменником був Такізава Кай Киекутей Бакін, що вмер перед 80-ти роками. Японці уважають його за „японського Толстого".

Бакін був одним з найбільш плодовитих письменників світа. На його літературну спадщину складається 228 повістей, новель і студій. Загалом видав він 2,000 томів, з чого одне повість, над якою працював 28 років, має 106 томів.

Японський том має 20—40 сторінок.

НА УКРАЇНІ БУДУТЬ БУДУВАТИ КОРАБЕЛЬНИЙ ЗАВОД.

Президія Укрдержпляну заслухала доповідь ВРНГ про річкове кораблебудівництво на Україні. З доповіди виявилося, що вантажобіг Дніпра й Буга протягом найближчих 5 років має збільшитися на 131% проти біжучого року й досягти 5,120 тис. тон. Наявний тонаж Держпароплавства не матиме змоги задовольнити цю потребу. Через те виникає питання про будівництво нового корабельного заводу для виробництва річкових суден.

ВРНГ передбачає такий завод збудувати в Київі, який має відповідні переваги порівняно до інших річкових міст. Передбачається збудувати корабельню на березі Дніпра, а машини для суден вироблятиме київський завод „Ленінська кузня". За повідомленням ВРНГ, Укрмашбудтрест уже опрацював проєкт будівництва корабельні, й Індустробуд має розпочати це будівництво.

Президія Укрдержпляну, обговоривши цю справу, висловилася за збудування в Київі корабельні з тим, щоб будівництво закінчене було влітку біжучого року.

АЛЬБАНСЬКОГО КОРОЛЯ ПОСТІЙНО ЗАТРОЮЮТЬ.

Югославянські часописи повідомляють з Тирани, що недуга альбанського короля Ахмеда Зоґу спричинена постійним затроюванням його малими дозами трутини, яку йому подають що дня. Цього кажуть догадуватися всі зарядження, які порсблено в двірській канцелярії і в королівській інтендантурі.

ОГИДНИЙ ЗЛОЧИН.

В громаді Гродзе, ошмянського повіту, Адам Олесьник зневолив, а відтак зарубав сокирою свою 35-літню мачуху Зофію Олесьникову. Звироднілого парубка арештовано.

АНАЛЬФАБЕТИ В МАДЯРЩИНІ.

Школи в столиці цеї держави зовсім не відповідають імпозантному, европейському виглядови міста. Вони тісні, негігієнічні; в одній малій кімнатці сидить нераз збитих 60—70 дітей. У Будапешті є 44 анальфабетів, а в сусіднім місті Вац 10 проц. населення. В усій Мадярщині є 15 проц. неграмотних.

СЕРЦЕ КАТА.

Париський кат Дайблер виграв цікавий процес. Він домагався висілення одного комірника в своїм домі, щоби занятi його мешкання. У мотиві своєї скарги він додав лікарське свідоцтво, вказуючи на те, що він нездужає на серце і не може ходити по сходах. Суд признав його скаргу виправданою. Видко, що сходи роблять на ката більше враження, ніж вид засудженого, коли він його вішає.

СЕРБСЬКІ СВИНІ ПРОТИ ПОЛЬСЬКИХ СВИНЕЙ.

Польща має великанські клопоти з вивозом своїх свиней. Вона їх має забагато й мусить щорічно вивозити більше як півтора міліона штук за границю. Але біда в тім, що ніхто їх не хоче купувати. Німці вже від кількох літ їх не пускають до себе, а в останніх часах і Австрія ставить щораз то більші перепони імпортові польських свиней. З початку роблено це під покришкою ветеринарної охорони. Найдено рівні пошести у свиней, спроваджених з Польщі, та замкнено довіз з дуже безпідставних пєвітів. Тепер завели Австрійці новий спосіб: заключили торговельну умову з Югославією і в заміну за уступки зі сторони Югославії зробили їй великі уступки в довозі свиней до Відня. А саме замісць дотеперішнього ввозового мита 9 золотих корон від мясних свиней (коло 100 кг. живої ваги) наложено два рази більшу оплату, іменно 18 корон.

Це мито звернене лише проти польських свиней, бо всі ниші держави, особливо Югославія, довозять до Відня лише товсті свині, на які нема мита.

Цим торговельним договором, а особливо митом на мясні свині, сильно невдоволена Польща. Грозить, що спинить весь довіз з Австрії до Польщі. Але це ледви чи можливе, бо тоді Австрія зрезиґнувала би з польського вугля, якого вона спроваджує дуже багато.

Також Чехословаччина ставить великі перепони довозови свиней з Польщі.

Тому не дивно, що ціни свиней у Польщі від довшого часу такі низькі. І нема надії, щоби скоро поправилися.

ТЯЖКЕ БЕЗПРОСВІТНЕ ЖИТТЯ В МОСКВІ

ТОМУ НАСЕЛЕННЯ ПИЯЧИТЬ. В СССР УСІ ЗАДОВОЛЕНІ ПАКТОМ КЕЛОГА.

МОСКВА (СССР), 18. лютого. — Вже самі большевики признають, що життя в Москві для всіх верств населення однаково тяжке й невеселе. Тут нема жадної родини, щоби мала свій дім, як це розуміють в инших краях. Поза великою тіснотою в помешканнях кожна родина, маючи часто сама лише одну кімнату, мусить її ділити з иншою родиною, або прикаймні з одним жильцем. Робітничі та комуністичні клюби вбільшости стоять пусткою, бо в них зимно і непривітно. Робітництво, як і проче громадянство, шукає собі розваги деинде. Коли молодь знаходить собі розвагу в ріжних забавах на вулиці та в ховзанню на леді, то доросле населення розважається пиятикою.

Ця пиятика приводить до значного занепаду робітничої дисципліни, а й продукція багатьох фабрик та заводів через те дуже підупадає. Пиятика між робітниками та робітницями з кожним днем зростає все більше. Для фанатиків комуністичної ідеї, що працюють цілих 18 годин на добу, зовсім незрозуміло, що робітництво потребує звільнення від безпросвітне тяжкого життя. Раніше населення знаходило собі втіху в ріжних домашніх забавах та в церквах, а тепер цього нема. До церкви робітництво старається не ходити, щоби не викликати гніву партії. Театри й кіна для них дорогі, а тому все населення знаходить собі втіху в державній та самогонній горівці.

ЛЬВІВ ЗАСИПАНИЙ СНІГОМ.

УСЯ ГАЛИЧИНА ЗАВІЯНА ГЛИБОКИМ СНІГОМ. МОРОЗИ Й СНІГОВИЦІ СПИНИЛИ КОМУНІКАЦІЮ ПО ВСІЙ ПОЛЬЩІ.

ВАРШАВА (Польща), 18. лютого. — Після лютих морозів, що навістили всю Европу, пронеслася в Польщі страшна снігова хуртовина, яка заподіяла велику шкоду. Сніговими заметами завіяло всі шляхи й залізниці так, що аж припинилася комунікація.

Львів цілковито відтятий від світа. Його так замело снігом, що залізнича, телефонічна й телеграфічна комунікація це з ... перервана. Багато потягів завіяло снігом на залізничих торах поза Львовом.

Тернопіль ще від суботи, 9. лютого, відтятий сніговими заметами від усього світу так, що одиноким засобом комунікації з иншими містами лишився радіо-телеграф.

Недостача вугілля у Варшаві викликала бунт населення, що в числі 1500 душ напало на міський склеп теплих плащів. При сутичці з поліцією багато напасників поранено.

Вразі раптового потеплення всю Европу й Східну Галичину чекає ще більше нещастя — від повені.

ОБМЕЖЕННЯ МОРСЬКОГО ЗБРОЄННЯ.

ДУМАЮТЬ ПЕРЕВЕСТИ ЙОГО НА ИНШІЙ ПІДСТАВІ НІЖ ДО ЦЬОГО ЧАСУ.

ПАРИЖ (Франція), 18. лютого. — Тут загально сподіваються, що скоро почнуться знову переговори між Англією та Америкою в справі обмеження морського збросння. Очевидно тепер за підставу розрахунків морських сил візьмуть звичайний математичний розрахунок сили фльоти поодиноких країн, а дійсну потребу охорони державних володінь. Лише на такому ґрунті є можливе порозуміння.

Важче осягнути порозуміння між Францією та Італією. Ухваливши будування нових кружляків, Італія доведе свою фльоту майже до рівности французькій. Але в той час коли французька фльота розділена для охорони берегів Франції в Середземному морі і Атлянтійському океані, італійська є скупчена лише в Середземному морі. Це дає значну перевагу Італії й трудно сподіватися, щоб Італія згодилася на уступки в цьому.

КИТАЙ ХОЧЕ ПАНУВАТИ В ЦІЛІЙ АЗІЇ.

ШАНҐАЙ (Китай), 18. лютого. — Націоналістичний уряд Китаю після того, як обєднав під своєю зверхністю увесь Китай з Манджурією, висунув нову програму дальшої розбудови китайської імперії. Вперше чергу він має звернути свою увагу на те, щоби приєднати до Китаю Монголію та цілковито підчинити її центральному китайському урядови. Потім має наступити обєднання з Тибетом.

Висунувши таку програму, китайські націоналісти розуміють трудність її здійснення, але вони готові працювати кілька поколінь над тим здійсненням. Коли б ця програма створення великої китайської імперії була здійснена, то тоді Китай посідавби простори від Сибіру здовж Великого океану до Індо-Китаю й Бурми, а звідти через континент аж до Европи.

НАДІЇ ТИРОЛЬСЬКИХ НІМЦІВ.

СПОДІВАЮТЬСЯ, ЩО ПІСЛЯ ПІДПИСАННЯ ПАПОЮ КОНКОРДАТУ З ІТАЛІЄЮ ЇМ БУДЕ ЛЕКШЕ БОРОТИСЯ ЗА СВОЇ НЕДІЛЬНІ ШКОЛИ В ТИРОЛЮ.

ІНСБРУК (Австрія, Тироль), 18. лютого. — Тирольські Німці, що знаходяться під італійським володінням, сподіваються, що спираючись на конкордат між Італією та Ватиканом, їм пощастить тепер добитися того, що Мусоліні дозволить провадити недільні школи в німецькій мові, а також у їх рідній мові відправляти Службу Божу, що тепер їм заборонено.

ЕСПАНІЯ НА ПЕРЕДОДНІ ЗМІНИ РЕЖИМУ.

ГІНДАЇ (француско-еспанський кордон), 18. лютого. — В Еспанії чекають важних змін в ближчому часі. Внутрішня ситуація в ній склалася так, що диктатор Прімо де Рівера мусить змінити свій режим і дати політичні полекші населенню та привернути конституційне життя в державі, або уступити.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDFD 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сиґі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Oorder.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЮВИЛЕЙ ПРАЦІ

35 літ важкої, довгої, невсипущої праці, це 35-літній ювилей У. Н. Союза. Тернистий це шлях, як тернистим являється шлях кождого піоніра. Бо коли зачинав свою працю У. Н. Союз, все стояло облогом. А не було засобів ні навіть людей, щоб гноєм ту ниву посипати і її заорати. Майже вся наша іміґрація покинула старий край ізза нужди, а прибувши за море, вся її увага була звернена на те, щоби заробити чимскорше пару долярів і вернути до краю, сплатити довг на землі чи докупити землі і господарити. З старого краю не привезли ми ніякого розуміння потреби забезпечення ка смерть чи на случай нещасного випадку. Тільки дехто розумів одиноке обезпечення від огню, але й про те не було потреби дбати, бо й так мешкали наші люди по чужих хатах.

Не принесли ми з старого краю до Америки і дійсного розуміння сили орґанізації. Не принесли, коли ходить о загал, і національної свідомости. Треба було отже апелювати головно до сентименту, щоби затягнути наших людей в ряди тої орґанізації, яка, з практичного боку беручи, не є нічим іншим, а тільки великим добродійством для тих, яких колись з трудом втягали до Союза.

І цілком певно не булаб наша орґанізація поборола всіх тих перешкод, колиб не була мала між своїми членами цілого ряду щирих і безкористовних працівників, які довгими літами давали даремно свій труд для добра нашої орґанізації. Тим многим а многим незаплаченим народним робітникам-Союзовцям треба головно завдячувати те, що наша орґанізація переборола всі перешкоди і зросла до тої сили, яку уявляє собою сьогодня. В тім маєтку, що його призбирав У. Н. Союз і який поставив Союз в ряди найсолідніших асекураційних орґанізацій, є велика частина того труду, за який другі компанії платять великий гріш, а який у нас залишився в маєтку Союза, бо наші члени не побрали за свою працю нічого, або таку заплату, яка ніяк не відповідає понесеним трудам.

Ось тому 35-літний ювилей У. Н. Союза являється в першу чергу ювилеєм ідейної праці. І працею для Союза належить його відсвяткувати. Таке святковання буде найкраще відповідати духови 35-літної історії Союза. А правдиво тішитися будемо 35-літним ювилеєм тоді, коли зміцнимо ряди У. Н. Союза. Не бракує серед нас матеріялу до У. Н. Союза. Тепер кращі часи як були тоді, коли піоніри наші вербували перші Союзові кадри. Тепер повно всюди молодого квіту, що аж проситься, щоби його втягнути в ті ряди, в яких уже стоять батьки. Тільки трохи свіжої праці, а Ювилейна Кампанія увінчається гарним успіхом. Подумаймо над тим. А особливо подумайте ВИ, ШАНОВНІ ДЕЛЕҐАТИ, І ущасливте Союз ще перед конвенцією гарним списком нових членів.

В РАБСТВО КАПІТАЛУ

Зруйнувавши народне господарство бувшої Росії, а головно хліборобство України, большевики тепер бються, як риба об лід, щоби вийти з того страшного економічного стану, в який вони запровадили увесь нарід, що карається в ярмі комуністичного рабства. Шукаючи виходу зі страшної економічної прірви, большевики всі свої пляни будують не в інтересах населення, але в інтересах збереження свого дальшого панування. Населення являється лише тим жерелом, з якого большевики мають черпати повними пригорщами засоби, потрібні для переведення їхніх комуністичних експериментів, а головно для ведення пропаґанди й боротьби в инших державах світа.

Тому всі пляни большевиків зводяться лише до того, яким засобом можна найскорше й найбільше добути потрібних матеріяльних засобів. Вони дбають тільки про себе, про партію, а зовсім не числяться з тим, на скільки їх пляни будуть корисні для населення, або на скільки вони будуть задовольняти життєві інтереси працюючих мас. Вони кричать увесь час про індустріялізацію Радянщини, але натомісць творять все нові й нові кадри безробітного пролетаріяту. Носячися з „плянетарними" плянами небувалої індустріялізації бувшої Росії, вони остаточно нищать решітки тієї промисловости, що ще збереглася від старих часів.

Переводячи „земельні реформи" та установляючи нову сільсько-господарську політику, вони остаточно руйнують хлібороба й змушують його залишити широкі поля незасіяними, а самого вмирати з голоду. Лише сліпий не може бачити такої політики большевиків, або слабоумний не може зрозуміти її. Увесь 170-міліоновий нарід бувшої Росії поставлений на службу одної партії, або скорше невеличкої ґрупки фантастів з комуністичної партії, що захоплені старим московським месіянством думають при допомозі уярмленого в страшні кліщі большевицької диктатури народу звоювати ввесь „гнилий Схід Европи", навіть увесь цивілізований та культурний світ. На своїх рабів-підданих вони дивляться так, як кожен варвар чи деспот глядить на своє військо. Себто, для них всі „горожане радянського союза" є лише гарматним мясом, яке потрібне для комуністичного трiюмфу.

Знаючи це, можна доперва зрозуміти, чому большевики хапаються тепер за вряджения великих державних сільських господарств, або, як вони говорять, хотять перевести індустріялізацію хліборобства. Вони хочуть створити величезні державно-капіталістичні хліборобські господарства, які будуть конкурентами дрібним та бідним селянським господарствам. Вони не звертають уваги на те, що колиб їм пощастило перевести свої пляни, то тоді десятки міліонів хліборобського населення були би позбавлені можливости хоч трохи піднести свій добробут. Селянство не змоглоб тоді ніколи вибитися з своїх злиднів, бо проти себе малоб завжди страшну конкуренцію великих капіталістичних господарств.

Ми живемо в Америці й бачимо, як тут бідують дрібні фармери, що мають проти себе великі капіталістичні фарми. Алеж американський фармер стоїть економічно й культурно незрівняно сильнійше від хлібороба на Україні, чи в иншій частині СССР. Большевики викликали до себе американського фармера-капіталіста, щоб він навчив їх, як треба будувати великі, капіталістичні фарми та нищити дрібне сільське господарство. Переведення намічених большевиками плянів індустріялізації хліборобства привелоб до того, що вся СССР обернулася би в якусь африканську кольонію, де над всім панують експльоататори-плянтатори, а місцеве населення є лише рабами на їх плянтаціях. Комуністична партія прагне стати таким тростом плянтаторів, що визискував би увесь нарід Радянщини.

Індустріялізація хліборобства в країні, де 85% населення живе лише з дрібного хліборобства, значить не що инше, як обернення всього населення в рабів великого капіталу. Хоч той капітал і буде називатися державним, все одно, наслідки для тих, кого він експльоатує, тіж самі, що й при експльоатації приватного капіталу, або ще гірші.

Одне лише нас заспокоює: що большевики ще нічого не перевели з того, що плянують, а тому і український хлібороб ще врятується від індустріялізації сільського господарства на його рідних землях.

МАРТИРОЛЬОҐІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ШКІЛЬНОЇ ДІТВОРИ.

Село Куряни, бережанського повіту, заселене в подавляючій більшості українською людністю, має дві школи. Одна з українською мовою навчання, а друга для горстки фільварочної служби та таки своїх же хруників з польською мовою навчання. В 1926/7 році записали родичі Василь і Анна Гаврилюки свою дитину Кароліну до школи з українською мовою навчання, бо вони самі як і їх дитина почувають себе Українцями й є греко-католицького обряду. Коли на Різдво 1927 р. відходила з курянської школи до школи у Вульці вчителька Голомбова, запровадила вона Кароліну до польської школи, де вчитель Поляк приняв її дуже ввічливо, дав їй олівець, шоколяди та промовив до неї ласкавими словами: „Не бійся, дитино, ходи до нас, ти лиш подивишся а потому вернешся". В міжчасі переписали самі без згоди й уповажнення родичів дитину їх Кароліну до польської школи. Родичі Кароліни з початку не дуже цікавилися долею своєї дитини, та опісля такі факти як наука релігії в польській мові, ходження до костела і др., заставили їх призадуматися над цілою справою. Постановили відібрати дитину з польської школи та вписати назад до української. В тій цілі ходила мати дитини до місцевого громадського писаря, щоб видав посвідку, на підставі якої могла би переписати свою дитину до української школи. Та пан писар Іґнац Улан жаданої переписки не видав, мовляв, нащо тобі це здалося, ти собі, бабо, в політику не грай, хай дитина вчиться по польськи. Родичі з байдужности терпіли той стан, та факт, який зайшов в дні 29 V. м. р. примусив їх до активного виступу в обороні власної дитини.

Дня 29. травня м. р. прийшла як звичайно о год. 8-ій рано учениця тоїж школи Кароліна Гаврилюк. Місцевий вчитель Юзеф Бардзіньскі завів собі в місяці травні таку поведенцію, що вчить лише до год. 9-ої рано, а опісля виправляє діти за село, щоб ішли самі до костела до Підвисокого, віддаленого на 7 км. від Куряни, не знати пощо і зачим, бо там ніхто на них не жде, ані нема ніякої відправи. Сам вертає з кінця села домів. Того-ж дня, цебто 29. V. м. р., коли Кароліна прийшла до школи, вчитель Бардзіньскі кинувся на дитину, почав її бити, торгати за вуха, мовляв, за це, що вона не ходить щоденно до костела до Підвисокого. Замкнув її в клясі, випускаючи щойно по год. 2-ій попол. Випускаючи Кароліну, заявив, що завтра як прийде, лишиться по школі та буде таки в школі ночувати, а рано силоміць діти заведуть її до костела.

Дитина прийшла до хати обкривавлена біля вух з плачем та великим перестрахом, молючи родичів, щоб її більше до школи не посилали, бо вона, коли буде сама ночувати в школі, то хіба вмре. Такий факт побиття дитини поружив ціле село, та є маркантною ілюстрацією відносин, пануючих по наших селах, і самоволі вчителів-Поляків супроти української дітворя. В тій справі внесено зажалення до Шкільної Кураторії, до місцевого інспекторату, а відпис переслано до Укр. Парл. Репрезентації. — („Новий Час").

ЧИСЛО СЕЛЯНСЬКИХ ТОВАРИСТВ У СЕРЕДНІЙ І СХІДНІЙ ЕВРОПІ.

Статистика виказала, що найбільше (чисельно) селянських товариств має Росія, а саме 38,267 (з того 26,500 кредитових). Опісля слідує Німеччина з 33,950 товариств (26,000 кредитових). У Чехословаччині є 7,697 селянських стоваришень (5,720 кредитових), в Австрії 3,401 (2,191 кредитових), у Румунії 2,668 (2,021 кредитових), в Югославії 1,873 (1,438 кредитових), в Польщі 1,395 (915 кредитових). Розвиток **кооперації** по ріжних державах Европи можна найкраще пізнати з відношення числа населення, яке бере участь у кооперативних стоваришеннях і з відношення загального числа населення. В Данії по останній статистиці цей процент виносив 41.7, в Анґлії 41.4, в Австрії і Швайцарії 38, у Фінляндії 35, в Чехословаччині 31, на **Україні** 30, в **Росії 29**, в Німеччині й Югославії по 21, Польщі 19, Італії і Франції 14, в Болгарії 12, Мадярщині 10, Румунії 4.3. Загальний пересічний процент для цілої Европи є 25, цебто кождий четвертий мешканець належить до кооперативних товариств.

Ясинський.

ДІД ХВЕДІР.

Світає.

Вся тюрма ще спить. Сни, мов пташки, перелітають від одного вязня до другого. Кожному сниться те, про що він найбільше думає; — одному воля, другому рідня, жінка, батько й матірю, третьому дівчина люба... і відповідно до сну на обличі вязнів грає то усміх, то хмурний вираз.

Вязні сплять... А перед світом так добре спиться хоч і в неволі...

Один тільки вартовий-доглядач не спить і самітно ходить по коридорі, шкрьогаючи здоровенними чобітьми, та инколи вабрязкотить величезним важким жмутом залізних ключів від камер.

— Та й спати-ж мені хочеться, зовсім сон одолів, з ніг валить; здається, лігби на місце якогонебудь арештанта, аби тільки заснути оце на світанку хоч трохи... — думає доглядач.

Це був уже старенький, але ще кремезний чоловік. У тюрмі він уже служить кілька років. Був він хоч не лихий чоловік, але немов усе чогось сердився; жорсткі вуси його так і стирчали, — через те обличчя його здавалося суворим і якимсь непривітним. Служба в тюрмі немов поклала своє клеймо на те обличчя.

Прозивали цього доглядача „дідом Хведором". Звали його так инші, молодчі доглядачі, а за ними вже й дехто з вязнів.

— І що за диво? Сьогодні вже якось дуже спати хочеться, — промовляв сам собі дід Хведір.

Отож, щоб чимнебудь розважати себе та прогнати сон, поки хоч скінчиться дижурство, він підійшов до вікна у коридорі і став дивитись у нього.

З вікна було видно чудовий краєвид; ліс, річку... і небо, що золотіло й горіло на схід-сонця.

— Скоро сонечко зійде, — промовив доглядач, — а то, здається, сіно везуть...

Дід Хведір став придивлятися. З гори, по дорозі до тюрми, спускалося скілька возів, накладені сіном.

— Так, сіно... Косовиця почалась... Копиці возять. Скоро й жнива почнуться... Все враз... А добре булоб оце в полі ніч ночувати, та виспатись на сіні... сіно таке пахуче... а потім і на воза того сіна накласти... Добре!... Накладеш воза і — гей!.. поїхали, тільки коливається та поскрипує возик... хороше, що й мовити, хороше!.. А то так у плуга воликів запрягти, та тільки батіжком похвоськуєш, а волики йдуть та йдуть...

Течію тих дідових думок перервали вози з сіном, що підїхали під саму стіну.

Запахло сіном.

Дід Хведір окинув оком і трошки усміхнувся.

— Набік віз похилився, мабуть по ночі накладав, а ще й молодий. Е, як-би я, хоч і старістю наклав, у мене-б не скривився!

І знову пішли думки про пахуче сіно, про широке та золоте жито... Здається, цим думкам не було-б кінця, якби не прийшов другий доглядач на зміну та не перебив.

— Ну, що? все добре? — спитав другий догляд.

— Та добре; а що там може статись? — з якимсь незадоволенням перепитав дід Хведір і повернувся.

В коридорі було якось темно, неприємно, мов уночі... і дух якийсь важкий, важкий, справді тюремний.

Вязні повставали уже від сну; хто вмивався, хто сидів на „нарах", дожидав черги, щоб і собі хоч трохи умитись, щоб, мовляв, очі прополоскати. Звісно, не для чепурення; яке там чепурення у тюрмі.

Дід Хведір, як тільки визволився від дижурства, зразу пішов у караулку, щоб хоч трохи заснути, поки прийде старший, та звелить піти, куди там йому схочеться.

У караулці було душно і чути було потом; дідові, після мрій про свіжий воздух у полі та про пахуче сіно, зовсім не хотілося лягати у цій вонючій караулці, але й те, що через якийсь час його пішлють знову кудинебудь, примушувало діда лягти.

Він ліг. Знесилення брало своє. Через кілька хвилин дід заплющив очи і заснув.

На обличчі у діда Хведора так і грає усмішка. От-от голосно засміється. Мабуть дідові сниться хороший сон.

— Ану, вставай вставай! — почув дід Хведір голос старшого доглядача.

— А що там? — спитав він з просоння.

— Та треба: он повести арештантів по дрова для кухні та пекарні.

Хоч і завжди це було, що не вспіє дід Хведір очей звести, як уже його будять та посилають або на другий тюремний двір по дрова з вязнями, або ще куди; завжди старший казав до нього „ти"; але сьогодні Хведорови все це здавалось уже занадто прикрим.

Хведір мовчки підвівся з свого жорстокого ліжка, мовчки надів свою амуніцію і пішов.

— Ех, життя! — зірвалося з його уст. — Вовк вовка їсть... Хуже арештантського! Арештант хоч виспиться до-схочу, а ти... Будь, ти прокляте!...

Дід Хведір повів арештантів по дрова. Принесли дров. Післали знову: у город за чимсь, потім з дорученням у поліцію, а там арештантові ні з ким по воду поїхати, нема доглядача. Знову Хведір.

— І що за проклята служба! хвилини нема спочити! як хорт, цілий день мотаєшся. У дванацятій годині знов треба на дижурство; віддижурив до шестої, знов бігай то сюди то туди... і так кожен божий день; та що, день! Тиждень, місяць, навіть рік! Свята тобі нема, хочби там і Великдень був! — тихенько бурчав собі під ніс дід Хведір.

— Розлютуєшся, як собака, а тоді й на арештантів кричиш; а вони думають, що то я такий злючий. Поневолі будеш злючий! Гріха тільки наберешся... Ні, нехай йому всячина! покину...

І думка кинути службу якось несподівано майнула в голові діда Хведора.

— Тільки щож я там у селі буду робити? Землі — ступінь, з половини ніде дістати, або хоч і можна, так дуже трудне... Біда нашому братові! — зітхнувши промовив дід.

Хотілосяб дідові побалакати з кимнебудь по щирости, але не було з ким; инші доглядачі, як і він, були втомлені і до балачок не дуже охочі; кожний носив свої думки, свій клопіт в самому собі, не хотів ні з ким ділитись.

— Хіба з арештантами побалакати, так старший підглядить, донесе, мовляв, не дозволяється. А наплювать, що не дозволяється! Мало чого не дозволяється, а нехай прошкапиться котрий, так накладуть, що... о-йой!

Дід Хведір здрігнувсь. Йому пригадався випадок з його тюремної служби.

Якось один вязень хотів утекти, перепилив ґрати, але не втік, піймався; його вели в карцер і били страшенно ключами по голові, по плечах, у боки, по чому попало і куди попало!... Дід Хведір теж бив... Згадка про цю гидку справу зняла в Хведоровій душі цілу бурю огидливости до самого себе.

Було вже й тоді, як били того вязня, гидко, але все таки якось не так...

— Фу-у, як гидко... Ні, хай йому! добуду місяця, кину, нехай їм сі та ті; кину... Сьогодні заявлю начальникові, а місяць скінчиться, то й кину.

Дід Хведір зовсім уже рішив кинути службу доглядача в тюрмі і ця думка його аж веселила.

В дванацятій годині він пішов на дижурство. Він підійшов до камери одного вязня, заглянув у „прозорку".

Вязень сидів на вікні, держався за ґрати й дивився в вікно.

На вікнах сидіти не дозволялось, але дід Хведір не звертав на це ніякої уваги, усміхнувся і пішов далі.

— Нехай дивиться, нехай; гляди, ще й на волю схоче... ну що-ж, нехай схоче... аби не втік, поки хоч я тут...

Весь час своєї варти Хведір проходив по коридорі з думками, як то він добре житиме у селі.

— Земельки з половини таки десь здобудем! То син не вміє, а я здобуду!

Так тішив себе надіями старий.

Дижурство скінчилось. Дід Хведір мерщій зійшов у низ і пішов у контору.

В конторі був начальник. Се був панок з невеличкою лисиною, курносенький, товстенький і куценький, зовсім кругленький чоловік.

— А що тобі? — спитав начальник, підвівши голову й глянувши через окуляри на діда.

— Да я, ваше високородіє, маю сказати, що я не хочу більше служити доглядачем.

— Що? не хочеш служити?... цеж як? а що-ж ти робитимеш? — здивовано, і навіть знявши окуляри, запитав начальник.

— Та там уже побачу... Оце прийшов вам сказати.

— Гм... це так!.. треба нового доглядача шукати... Погано... — Так розмірковував сам собі начальник. — А може ще ти зостанешся?

— Ні, — твердо відповів Хведір, — завтра і прошеніє подам вам.

— Так!... ну хоч найди на своє місце, та тільки гляди, чесного та путящого чоловіка.

— „Чесного", „путящого"! Хто-ж таки сюди піде служити чесний та путящий? — палко відповів на це Хведір.

Начальник дивився і не розумів: чи це той завжди тихий та покірливий, мовчазний дід Хведір? Здивований начальник нічого не сказав, а дід Хведір, бачучи, що розмова скінчена, вийшов з контори.

Старший хотів його кудись послати, але дід одказав, що він спати хоче; такою відповідю дід страшенно здивував старшого.

Старший доніс на нього начальникові. На другий день начальник розяснив, що по якомусь там циркуляру та по якійсь інструкції доглядач хоч і кидає службу, а-ж все таки, доки офіціяльно нема ще увільнення, треба повинуватися приказам начальства. І ще бачацько дечого такого балакав начальник; але дід зовсім уже його не слухав, тільки думав:

— Балакайте, — я й без вас це добре знаю, а тільки цікаво, що то ви мені теперечки можете зробити?

Скінчився місяць. Дід Хведір кинув служити у тюрмі і

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

БОЛЮЧА СПРАВА.

Хочеться ще кілька слів сказати про ту болючу справу, яку порушили в попередніх числах „Свободи" пп. Стеткевич та Дроботій, а саме про Українців, що вирікаються свого національного імени, щоби своїм хистом служити прославленню имени гнобителів українського народу. Тут я хочу торкнутися капелі О. Кошиця, що називалася „Український Національний Хор".

Я мала найблизчі звязки з тим хором в часи найбільшої слави його і в часи його занепаду. Пережила я разом з иншими Українцями, й самими хористами, насолоду прославлення українського національного імени, прославлення української національної пісні, а також пережила весь біль та огірчення, коли бачила, як ця українська національна перлина терпить внутрішню кризу та розкладається. Бачила я, як вершу чергу від неї почали відлітати чужонаціональні елементи, що лише на часок примазалися до українського хору, щоби трохи заробити, а потім почали відпадати „малоросійські" елементи. І нарешті навіть більше свідомі українські одиниці також почали все більше відходити від національної справи та губитися в чужому морі.

Тепер лише з сумом можна запитати себе: той славний хор, де ті співаки, що так прославляли своїми голосами нашу рідну пісню? Де ті пісні, що так чарували увесь світ? Тепер від усього лишилися болючі відгуки, „лише пищики зісталися". Частина бувших співаків капелі Кошиця досі співає українську божественну пісню на публичних аренах, але вже перехрестившим в московську пісню й навіть себе називають Москалями, що ненавидять усе українське, або стидаються того, що були членами такої мистецької святині, як була капеля Кошиця. Вони забули те, що лише геніяльна рука Кошиця навчила їх співати та розуміти спів взагалі й віддавати красу української пісні зокрема. Вони охоче користуються тим капіталом, що набула їм капеля Кошиця як своїм співакам, але ганьблять, на потіху ворогам українського народу, не лише ту капелю, але й імя українського народу. Деято з них, щоби більше прислужитися ворогам українського народу та підкреслити свою відданість інтересам Росії, навіть складають жертви на ріжні російські патріотичні цілі, як напр. на літак Сікорського. Але на українських інвалідів, на Рідну Школу, на політичних вязнів і т. д. вони й зломаного цента не дають. Навіть не вважають себе зобовязаними морально прийти хоч на одно національне свято, як наприклад Шевченківське, щоби відспівати концерт.

Лише окремі одиниці залишилися ще вірними своїй нації. Але вони не зорганізовані, розбиті й не творять суцільности, хоч би якого окремого товариства чи національного українського гуртка бувших співаків капелі Кошиця. Бо тоді загал український добре знав би, хто зі співаків капелі Кошиця дійсно є сином свого народу і в українську національну капелю попав не випадково, а цілком природно, як добрий співак Українець. Я знаю навіть одного Болгарина та одного Москаля з капелі Кошиця, що завжди раді прислужитись українській національній справі та проспівати на українським національним святі, тому думаю, що таксамо бодай до українських національних свят ставляться й свої Українці-капеляне, коли вже не мають вогню до більшого запалу, щоби активно старатися працювати на українській національній ниві в Америці. Знову кажу: є лише окремі одиниці, що виконують, по мірі своїх сил, національний свій обовязок, але, на жаль, ті одиниці нечисленні й незорганізовані в одне національне тіло.

Таксаме болюче нехтування рідною мовою серед бувших капелян Кошиця. Нам хотілося би бачити їх Українцями не лише на сцені, не лише підчас співу української пісні, але і в приватному життю. „Штокаючі" та „какаючі", вони навіть не уявляють собі, як вони тим ранять серце та національне почуття кожного свідомого Українця, а свою гідність топчуть в багно. Не розуміють того, що найтемніщий селянин український, що шанує й поважає своє національне імя, свою мову та звичай, незрівняно вище стоїть від всіх тих „штокаїв".

Підшиваючись під добре відому світови націю „Русскій", ви, панове співаки, тим зраджуєте свою слабодухість, а ще більше рабську натуру, що заложена у ваших душах. Ви, як той нікчемний раб, як панський попихач, наслідуєте свого пана, щоби перед иншими видавати себе за того пана, не звертаючи уваги, яка опінія инших про нього. Підшиваючись під нього, ви приймаєте на себе все те, що є негативного й огидного у вашого пана; але воно у нього лишиться завжди панським, а у вас буде льокайським.

Замісць того, щоби виявити власну твердість духа, щоби підкреслити, що ви є сини того народа, який бореться за свободу, бореться за найвищі принципи людства, ви підшиваєтеся до гнобителів, до тих, що виявляють брутальне насильство й топчуть всі святі принципи людства. Ви топчете науку великого українського пророка, борця покривджених і обездолених людей, Тараса Шевченка. А чи ви не чули і не співали пісні:

Мово рідна, слово рідне,
Хто вас забуває,
Той у грудях не серденько,
А лиш камінь має.

Вже пора, щоби свідомі національно бувші співаки капелі Кошиця відгородили себе від тих, що завжди були і є чужими українському народови. Вже давня пора, щоби плямна національного непошановання, національного відступництва була змита з тих українських патріотів-співаків, котрі ще зберігли в себе почуття національної гідности. Длятого їм треба обєднатися у свій національний гурток бувших співаків капелі Кошиця й як певна організація брати участь, нарівні з иншими українськими національними організаціями, в українському національному життю. Звичайно, в той гурток мусять увійти також і ті співаки-Українці, що перебувають в Америці, приїхавші в ріжні часи, як наприклад з кубанським хором під дирігентурою п. Кириченка.

Тоді український загал буде знати, хто, хоч і співаючи в чужих виставах, хоч і працюючи ізза шматка хліба між чужинцями, всеж залишається щирим сином українського народу, і що йому належиться пошана і національна, матеріяльна та моральна підтримка.

Марія Скубова,
Ню Йорк, Н. Й.

УКРАЇНЦІ ПОЛЬЩУ ПОДІЛИЛИ.

Мені випадково попало під руки одне число польської газети „Америка Ехо". В тім числі я вичитав, як газета обурюється тим, що „Польщу Українці поділили". А сталося це тому, що в Києві німо надруковано мапу, яка показує межі розселення українського народу. А що ті межі, цілком справедливо, далеко врізуються в сучасну Польщу, то ось Поляки в Америці й кричать: „Ратуйте, Українці Польщу нищать!"

Ось що було написано про цей „страшний український злочин" в тій замітці „Америка Ехо":

„Українці доконали розбору Польщі. Вони видали мапу, на якій закреслені нові границі Польщі. Київ, Україна. Видруковано мапу великої незалежної України. Після тієї мапи Українці поділили властиво цілу Польщу поміж себе, Німеччину і Чехо-Словаччину. Польщі лишається малий кавалок землі від Варшави здовж ріки Висли до Кракова. Віленську, Гродненську й Сувальську землі загарбано для України. Познань, Поморе, Горішний Шлеськ з Сосновицями віддали Німцям. Шлеськ Тешинський дали без намислів Чехам. На Західній Україні тягнеться границя по ріку Буг, але врізується клином майже під саму Варшаву. Полудньова українська границя доходить впрост до самого Кракова".

Ось такий „подіял Польщі" описала „Америка Ехо". Звичайно, це не одного Ляха кине в страшний жах, бо їм так і сниться, що таки прийде час відібрати чуже награбоване добро та ще й з процентом.

Вже тепер редактор польської газети перелякався видом мапи і кричить немов у гарячці. А що воно булоб коли би не на мапі, а на ділі так сталося, що Польща опинилася в своїх етнографічних межах. Який би то тоді зойк счинили Ляхи по всьому світі?

А. Мельник.

НОВІ РОЗКОПКИ В ПОМПЕЇ.

Дім бронзового ефеба. — Воєнні спекулянти у старім Римі.

Геркулянум, присипане вульканічним попелом, учені відкопують помало. Зате праці над відкопанням **Помпеїв** поступили так далеко, що для ужитку публики віддано славну дорогу Вія дель Абонданца.

Вже зі знаного досі осередка міста можна було пізнати життя старинних Римлян. А ново відкопана часть, що постала на окраїнах міста перед катастрофою в 79-ім році, має ще більшу археольогічну вартість.

Між иншим відкопали дуже гарну віллу з великим огородом. В огороді є одна з найгарніших різьб і від неї цю віллу названо „домом бронзового ефеба". Ця різьба, то копія гарного оригіналу з 5-го століття перед Хр. Виставність (люксус) того дому величава навіть у Помпеї. Належав він мабуть до Публія Теґета, нечуваного богатого торговця збіжем і воєнного спекулянта. Його люксусові нічні пири описував уже Люкреції. Дім той був уладжений для фантастичних забав, з приятелями і жінками. Як ввійти через різьблені ворота, видно на стіні великий малюнок: Венеру, що спокушує бога Марса. В огороді є чотири мистецькі виконані колюмни і тут відбувалися пири. Довкола стояли бронзові і мармурові німфи, з фонтан витрискувала вода, цвили найпишніщі цвіти. Предмети, найдені тут, є тепер у Національнім Музеї в Неаполі, а тут заступлено їх добрими копіями.

Гарний, хоч скромний, є дім жреця Амандо. Трупа його найшли біля трупів четверо дітей. Дуже гарний є дім якогось Амандіоне. Він не був богатий, але побудував собі невеличкий дім, прикрасив фонтанами, фресками і статуями.

Відкопано тепер богато стінних мальовил, що представляють театральні сцени. Найдено теж деревляну шафу, про яку писали, що то перший деревляний предмет, найдений в неушкодженім стані. Одначе ця вістка показалась неправдивою, бо шафа — як усяке інше дерево — перегоріла на вуголь, а лишилися лише предмети, що були в ній, прим. гарна статуйка бога Апольона, по мистецьки виконані срібні посудини.

ВИСТАВА,

Гидкого лиця ляшок,
Син богача графа,
Зайшов з лайкою до склепу
Свого фотографа.

Той портрет, що у вікні,
Прошу сейчас взяти,
Бо як ні, то бендзє зьлє,
Зачав верещати.

Пане любий, каже той,
Ви такі сердиті,
Чей же знаєте, що я
Хочу заробити.

Ви повинні бути горді,
Що вас виставляю,
Бо я тим вашу особу
Панську поважаю.

Добре мі ту поважане,
Лайдаку, псе вяро!
Випісалесь — таkіх як я
Дзєсенць за доляра!

Павло Романищин,
Сентрал Фолс, Л. Ай.

КАРТИНА З ФІЛЬМИ „ТАРАС ШЕВЧЕНКО".

помандрував до свого рідного села.

* * *

Гарний соняшний день.

„Бачите літо", мовляв: срібні нитки павутини заснували все поле, почепляшвись, на чому тільки можна було. В полі вже порожно, тільки де-не-де стоїть копа гречки, дожидаючи свого хазяїна, коли він прийде і забере його до свого двору та схове у клуню.

Аж під самим небом довгими ключами летять гуси та журавлі і своїм жалібним криком ніби прощаються з краєм, що привітав їх на літо. Прощаються — летять у вирій...

Уже орять на зяб.

Біля невеличкого ліска на згірі парою худеньких коничок оре якийсь дідок.

Весело гукає він на коничок і досить бадьоро, зовсім не по старечому, ходить він за плугом.

— Но-о-о! н-о-о! — гукає дід.

Придивимося краще, що то за дід, і ми побачимо, що то не хто инший, як нам відомий дід Хведір!

Облича його зовсім перемінилося. Вуси, що були такі жорсткі, нібито сердито стирчали, як був він доглядачем, тепер немов помякшали і лагідненько висіли до низу. В очах світилася добрість і веселість, а губи так собі й усміхалися під вусом.

Селянська одіж теж краще личила йому, віж недотепно пошитий „мундер".

Дід ніби аж помолодчав.

Трудно було собі уявити його тюремним доглядачем і тільки в ту хвилину, як коні зовсім не туди повернуть, в очах діда заблищить якийсь чудний, немовби злий, вогник; і тільки цей вогник нагадує про діда Хведора, доглядача тюремного.

— Н-о-о! н-о-о-о — весело вигукує дід, поганяючи худеньких коничок.

Ерік Зетерстрем.

ВЛОМНИК.

(Гумореска. Із шведського).

В ночі збудилася жінка одного директора наслідком шелесту. Піднялася в ліжку та наслухувала. Чула виразно, що щось ділялося. Здавалося їй, що чує голоси.

Зараз засвітила лямпу на нічній шафці, зісунулася тихисенько з ліжка та надягнула ранній плащ і ходаки. Пішла обережно кімнатою до дверей гостинної та відчинила їх. В гостинній пристанула, наслухувала.

Так, тепер могла чути голоси дуже виразно. Доходили з кімнати її чоловіка. Злодії! Бандити! А Максим не вернув іще до дому. Стояла наче закаменіла. Тепер чула, про що вони говорили. Хотіли отворити касу. Чула слова:

— На ліво! Так, добре!

Потім хвилинку було тихо. А потім знову чути було той сам голос:

— Два рази! Ні, ще раз зпереду! Якнайспокійніше!

Тисячі плянів було в голові жінки директора. Чи не заалярмувати би поліції? А може відчинити двері та заскочити їх? Ні, це можна би зробити лише з револьвером у руці. Коли вона так роздумувала, там у кімнаті чути було тихий голос:

— Тепер вправо! Два рази! Жінка директора зібрала всю відвагу. Рішучо підійшла до дверей, відчинила їх і ввійшла у кімнату.

В кімнаті був її чоловік і якийсь зовсім незнаний пан.

— Це пан Альварез із Аргентини, — сказав директор — моя жінка! Пан Альварез учитель танців там на долі в „Каварні під Багряним Фазаном". Я просив його, щоби навчив мене трохи чарлстона на завтра, як будуть гості.

Переклав **М. Недільський.**

МУРАВЛІ ПРОРОКУЮТЬ ПОГОДУ.

Великі бурі зі зливами, які навіщують Анґлію а передівсім побережа виказали цікаве природнче явище. Заки ще буря навістила Ґерн Бей, можна було бачити густі хмари крилатих муравлів, які старалися втечи перед бурею. Дороги, плоти, живоплоти поза містом в одну мить вкрилися тими комахами, також густо пообсідали одяги прохожих. У морській купелевій місцевости Ґвайтстебл мусіли люде втікати з води, бо міліони муравлів нападало до води. Відно було сотки риб, що скакали вгору в воздух і ловили муравлів.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

КЛІВЛЕНД, ОГАЙО.

Коляда на Рідний Край.

В залученню засилаю до Обєднання чек на суму $60, як коляду від Бр. Вас. Великого, від. 364 У. Н. Союза. Гроші прошу розділити як слідує: $25 на Рідну Школу; $17.50 Військова Організація і $17.50 на Інвалідів. Колядою занимались: Василь Савка, Марія Савка, Микола Пекний, Марія Пекна, Григорій Прийма і Анна Прийма.

Коляду зложили: М. Гронович $5.00; Й. Жовківський $3.00; по $2.00; М. Бурко, Іг. Сподар, Гр. Кравчишин, Ів. Лев, Ю. Петрушка, Ів. Шарко, В. Сенюк; по $1.00 Ів. Самсон, Ів. Воробець, К. Варченко, П. Гавронський, В. Комищ, П. Роборецький, А. Герман, М. Коваль, Ів. Сеник, М. Сподар, М. Лев, О. Герман, М. Кузьма, Ів. Гуманьчук, Дм. Пастернак, Гр. Юрочко, Ст. Надільний, В. Венс, М. Білецький, Гр. Прийма, В. Савка, М. Пекний, М. Пікула, А. Поліль, Т. Левицький, М. Бусько, Ів. Бусько, Т. Валько, Ів. Роборецький, П. Вілаш, Н. Пашковський, Т. Данилович, С. Брацук, М. Баюн; по 75 ц.: П. Толочкевич, Й. Стойка; по 50 ц.: Й. Небожук, М. Шийка, Гр. Насаль, Ст. Іваневич; по 25 ц.: М. Стойка і Н. Н.

Загальна сума коляди виносить $60.00.

Іван Сподар, секр.

—o—

ТРОЙ, Н. Й.

Коляда на Рідну Школу.

Діточий кружок „Рідна Школа" при українській православній церкві в Трой, Н. Й., вислав через Обєднання коляду на Рідну Школу в краю. Коляду в сумі 26 долярів заколядували на Різдвяні Свята ц. р. слідуючі колядники: Петро Бачинський, Юліян Ткач, Петро Ткач, Евгенія Повалюк, Софія Бомба, Іван Менга, Марія Боднар, Марія Бомба, Марія Куцик і Ольга Чубик.

Діточий кружок „Рідна Школа" старанно працює, щоби при кожній нагоді допомогти Рідному Краєві. Перед колядою він також вислав до Обєднання 27 долярів 21 центів, які призначені були на інвалідів Української Армії. Ці гроші зібрано на святі української державности, що відбулося 11 листопада минулого року в Трой.

—o—

НАНТІКОК, ПА.

Різдвяний дар на Рідну Школу.

Парохіяне нашої церкви св. О. Николая в Нантікок, Па. також почули голос Рідного Краю та зложили свій різдвяний дар на допомогу Рідній Школі в Краю. Пожертву зложили слідуючі громадяне: М. Савчук 2 доляри; по 1.25 цнт.: В. Сенюк, Ів. Велгош; по 1 дол.: М. Намісняк, Ів. Плекан, Т. Бабак, М. Вовк, В. Бойко, К. Вітушинський, Ю. Велгош, Марія Велгош (Петрова), М. Кмец, Анна Плекан, Іл. Цимбалістий, Т. Целень; по 50 ц.: Текля Бабак, Олена Дзера, Домініка Савчук, Олена Цимбаліста, П. Сарновський, М. Чарнецький; по 25 центів: Марія Целень, П. Лавний. Окремо 5 долярів офіра в церкві.

Всього зложено 25 долярів, котрі вислані до Рідного Краю через Обєднання.

Іван Велгош.

ГЕРІ, ІНД.

Пожертва відділу У. Н. С. на рідний край.

На місячнім мітінгу тов. імени Тараса Шевченка, відділ 100 У. Н. Союза, ухвалено асигнувати з каси товариства 25 долярів на старокраєві потреби. Гроші ці призначаються на слідуючі цілі: на українських інвалідів 10 дол., на політичних вязнів 10 дол. і на Рідну Школу 5 дол. Гроші переслано до краю через Обєднання.

На перший погляд здається, що звідси так мало йде жертв на Рідний Край тому, що тут мало Українців, але справді воно не так. Українців є тут споре число. Лише до У. Н. Союза їх належить біля 50 душ, але з причини ворожої агітації большевиків наш нарід був утратив охоту до жертвенности. Нащастя це довго не тривало й тепер уже здорова національна і патріотична думка серед нашого загалу починає ширитися й кріпнути. Нарід наш починає прозрівати й розуміти, хто веде хосенну роботу для Рідного Краю, а хто лише баламутить нарід своєю злочинною агітацією.

Перший початок такого прозріння дали члени У. Н. Союза, які кличуть инших свідомих і чесних синів свого народу залишити непотрібні дрібні політичні сварки, а зеднатися в одну національну громаду, щоби спільними силами допомагати свойому Рідному Краєви в його визвольній боротьбі з ярма чужинців. Ми, Українці, що замешкуємо в Гері та його околицях, повинні напрягти свої сили та виявити щиру жертвенність, щоби дігнати инші передові й свідоміші громади, які увесь час виконують свій національний обовязок перед рідним народом.

Всі свідомі Українці Канади та Злучених Держав дають свої жертви на потреби Рідного Краю. Дають і біднійші громади, дають і багатші. Всі дають, хто скільки може. Мусимо й ми не звертати уваги на безбатченків, на інтернаціональних паразитів, що виріклися свого народу та своєї Рідної Землі. Вони лише точать наш народний організм, щоби лекше було чужинцям панувати над ослабленим українським народом. Не звертаймо на них уваги, а робім, як нам диктує наш хлопський розум, наш національний обовязок та любов до Рідної Батьківщини.

Андрій Цебак.

ПОІМЕННИЙ ВИКАЗ ЖЕРТВ

НА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ УКР. НАРОД. СОЮЗА за грудень 1928 року.

ВІДДІЛ 66.

Бр. св. Андрея в Ню Йорку, Н. Й.

Жертви з каси відділу і від членів проголошено.

Дісланo від членів	$41.00
Разом	$41.00
Дубас Теодор	$2.00
Верескля Кирило	1.00
Павлик Данило	1.00
Лазорчик Іван	1.00
Фединяк Микола	1.00
Биндас Данило	1.00
Босий Василь	1.00
Цомпель Яків	1.00
Гнатяк Іван	1.00
Гайдош Семен	1.00
Курник Дмитро	1.00
Дичко Василь	1.00
Кибюк Олекса	1.00
Дубас Іван	1.00
Биндас Терентій	1.00
Михалко Анна	1.00
Павлик Іван	1.00
Біщак Микита	1.00
Гнат Теодор	1.00
Щербатий Тимко	1.00
Данилик Микола	1.00
Шот Сава	1.00
Стирка Михайло	1.00
Кальброн Йосиф	1.00
Малещак Пилип	1.00
Лазорчик Теодор	1.00
Маюк Теодор	1.00
Наконечний Олекса	1.00
Дубас Андрій	1.00
Сенчак Семен	1.00
Олях Стефан	1.00
Свінтковський Сильвестер	1.00
Пийко Тит	1.00
Пелешак Петро	1.00
Ґлют Василь	1.00
Ватралик Іван	1.00
Фединяк Лев	1.00
Шумелда Дмитро	1.00
Виткович Микола	1.00
Буґера Іван	1.00

ВІДДІЛ 69.

Тов. Зоря в Ню Йорку, Н. Й.

Жертви з каси відділу, від членів і з пушок проголошено.

Дісланo в каси відділу	$20.00
Від членів	97.50
З пушки	3.10
Разом	$120.60
Василишин Микола	$10.00
Кука Григорій	5.00
Бобецький Евген	5.00
Боднар Матвій	5.00
Мороз Павло	5.00
Приймак Іван	4.00
Назаревич Стефан	4.00
Сулима Микола	4.00
Бахусович Михайло	4.00
Бобецький Іван (мол.)	4.00
Забавчук Йосиф	4.00
Мартинів Йосиф	3.00
Ковбасник Микола	3.00
Бобецький Іван (ст.)	3.00
Лифкевич Леон	3.00
Єдинак Іван	3.00
Дяків Йосиф	3.00
Вакарик Ілія	3.00
Петрівський Микола	3.00
Линтей Михайло	3.00
Кука Стефан	2.00
Божемський Гнат	2.00
Левко Михайло	2.00
Дмитрів Іван	2.00
Фатюк Григорій	2.00
Бобик Михайло	2.00
Бончук Микола	2.00
Пліс Йосиф	1.00
Куликович Іван	1.00
Когут Михайло	50

ВІДДІЛ 72.

Тов. ім. Івана Франка в Тайтусвіл, Па.

Жертви від членів проголошено.

Дісланo від членів	$23.25
Разом	$23.25
Федик Антін	$2.25
Возняк Іван	1.00
Пединський Бронислав	1.00
Здирко Іван	1.00
Федан Григорій	1.00
Курах Іван	1.00
Беґен Іван	1.00
Беґен Юлія	1.00
Дияк Марія	1.00
Ольховий Ілія	1.00
Ольхова Анна	1.00
Здирко Катерина	1.00
Вагнер Іван	1.00
Курах К. Кароліна	1.00
Пединська Агнишка	1.00
Пеленський Григорій	1.00
Пеленська Анна	1.00
Кута Андрій	1.00
Коцан Іван	1.00
Коцан Анна	1.00
Варан Йосиф	1.00
Варан Марія	1.00

ВІДДІЛ 83.

Тов. ім. Івана Франка в Филаделфії, Па.

Жертви від членів і з балю проголошено.

Дісланo від членів	$37.00
Разом	$37.00
Чорномаз Семен	$5.00
Головатий Михайло	3.00
Колісник Василь	2.00
Бабяк Олекса	1.00
Вишиваний Андрій	1.00
Горобйовський Микола	1.00
Гельнер Михайло	1.00
Дармограй Михайло	1.00
Дубчак Дмитро	1.00
Дмитруш Григорій	1.00
Карбівник Роман	1.00
Караїм Роман	1.00
Кобильник Петро	1.00
Ковчак Михайло	1.00
Крзак Іван	1.00
Клапко Михайло	1.00
Кулинич Дмитро	1.00
Квасівський Микола	1.00
Лабунець Арсеній	1.00
Лабунець Стефан	1.00
Маланюк Іван	1.00
Малендевич Йосиф	1.00
Навроцький Михайло	1.00
Опришко Михайло	1.00
Савчин Ілько	1.00
Стемплевич Йосиф	1.00
Семків Петро	1.00
Тимчій Стефан	1.00
Януш Теодор	1.00
Ярмолюк Микита	1.00

ВІДДІЛ 87.

Бр. св. Василія в Ланкастер, Н. Й.

Жертви з каси відділу, від членів і з пушок проголошено.

Дісланo від членів	$ 4.00
Дохід з представлення „Сироти"	51.28
Разом	$55.28
Костецький Александер	$1.00
Громовик Лука	1.00
Кінь Стефан	1.00
Кінь Теодор	1.00

ВІДДІЛ 91.

Бр. св. Володимира в Мікіс Ракс, Па.

Жертви з каси відділу, від членів і з забави проголошено.

Дісланo від членів	$13.00
Разом	$13.00
Беньо Іван	$1.00
Беньо Ева	1.00
Гальчак Андрій	1.00
Яніцький Дмитро	1.00
Крачковський Йосиф	1.00
Кубан Василь	1.00
Кремінь Володимир	1.00
Лишак Микола	1.00
Лишак Параска	1.00
Маціринський Василь	1.00
Воєничак Юрій	1.00
Шак Петро	1.00
Маціринська Ірина	50
Вишатицька Марцеля	50

Дальше буде)

КАРНА КОЛЬОНІЯ НА БІЛОМУ МОРІ.

Епископ д Ербіні Т. І., директор Східного Інституту, оповідає про важке положення і знущання большевиків над засланими на Соловецькі острови (на Білому морі) таке:

В Европі не можна уявити собі тих мук, на які виставлені засланці на далеких островах. Священики тяжко мучаться в тюремних мурах, голодують і дрожать зі страшного зимна в одежі, яка зовсім не заслугує на таку назву. Духовні, що у вохких келіях набули ревматизму, мусять сторожити складів дерева. На острові є такі тюрми, де в одній темній та вохкій келії томиться по 70 священиків. У таких келіях є одно вікно, яким пр зітрюють келію один раз в день і лише 20 мінут. Богатьох священиків, які ждуть безнадійно судової розправи, тюремні власти перекидають з одної тюрми до другої.

Один з таких священиків писав до епископа д Ербіні: „Вже більше як місяць сплю на твердій долівці, бо ліжка в келії нема. Деякий час був зі мною ще один священик. Тоді ми мусіли спати на одні ліжку на переміну: і так один спав на ліжку від 7 год. вечером до півночі, а другий від півночі до ранку. Підчас мойого транспортування на Сибір одержав я тепле накривало, білля і пару чобіт. Але недовго прийшлося користуватися мені власним одінням, бо вже по трох днях відобрали все.

Вже в XVII. віці московський чернець Дамаскин писав так про Соловецький монастир. Це країна, що самою своєю назвою пригадує щось страшне. Довгі зимові ночі й коротке літо не дають найменшого відпочинку. В літі хмари комарів і рої ос переслідують людей. Громади мев, що гніздяться на Соловецьких островах, не дають людям спокою. Нині большевицьке правительство уладило на цих далеких, зимних островах карну кольонію для „злочинців".

На островах проживає тепер 11,000 вязнів, між якими є богато й звичайних, кримінальних злочинців. Побіч них живе 12 епископів, богато православних священиків зі своїм митрополитом, 18 католицьких вірних. На цих островах проживає на засланні також богато католицьких і православних черниць. Таке важке, нестерпне положення спричинює між засланцями велику смертність. Минулого року померло там 3,214 нещасних засланців.

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Тов. Любов, від. 45, повідомляє своїх членів, що в неділю, 24. лютого, відбудеться надзвичайний мітінґ, на котрім буде вибрано делегата на 17-ту Гол. Конвенцію У. Н. Союза. Проситься всіх членів явитись. — Теодор Малик, пр.; Антін Гарасим, кас.; Н. Ю. Сеник, секретар.

КЛІВЛЕНД, О. Сестр. Неп. Зач. Пр. Діви Марії, від. 112, повідомляє своїх членкинь що місячний мітінґ відбудеться 24. лютого, у школі парохіяльній, зараз по Сл. Божій. З причини, що буде вибір делеґата на конвенцію, мітінґ перенесено о тиждень пізнійше, щоби кожда членкиня знала, що є важна справа і старалася прибути на мітінґ. — Олена Кульчицька, секр.

СИРАКЮЗ, Н. Й. Укр. Тов. Січ, від. 282, повідомляє всіх своїх членів і членкинь, що спеціяльний мітінґ відбудеться в неділю, 24. лютого, в годині 3-тій пополудни, в справі Тов. дому. Обовязком всіх членів і членкинь явитись на мітінґу, бо є також інші важні справи до полагодження. Неявившийся член буде караний після статута. — Ілія Каменюк, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. Запорожська Січ, від. 117, подає до загального відома, що на річних зборах 29. грудня вибрано слідуючий уряд на 1929 рік: Василь Зиблікевич, предс.; Н. Васильків, заст.; Т. Ніновський, кас.; С. Кучма, фін. секр.; І. Ровінський, р. секр. П. Драбик і С. Лотоцький, доз. хорих; І. Семан, Й. Свечій і В. Лазаревич, контр. книжок; С. оГловчак і І. Семан, тростісти; Стефан Малярський, госп. галі. Мітінґ відбудеться 2-го марта під ч. 15 Іст 3-та ул. Кождий Союзовий член мусить бути на тім мітінґу, бо будемо вибирати делеґата на конвенцію. Не явившийся член заплатить кару 1 дол. — Семен Кучма, секр.

